

Regeringsuppdrag (17) - Åtgärder kopplade till premiepensionens fondtorg

Svar på regeringsuppdrag

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Sammanfattning	i -
Redovisning av punkt 1	1 -
Fortsatt utredning av Falcon Funds Sicav Plc.....	1 -
Likvidation av GFG Global Medium Risk Fund.....	1 -
Rättsliga åtgärder mot Allra Asset Management med företrädare	2 -
Angående Advisor Fondförvaltning AB.....	3 -
Angående Solidar Fonder AB och Solidar Sicav Global Fokus	3 -
Redovisning av punkt 2	4 -

Sammanfattning

Pensionsmyndigheten redovisar mot bakgrund av de s.k. särskilda händelserna på premiepensionens fondtorg

1. Övergripande vidtagna åtgärder samt resultat och erfarenhet från arbetet med att återvinna de medel som täcker förluster till följd av bedömda oegentligheter på premiepensionens fondtorg. Detta gäller även för Pensionsmyndighetens arbete med skadeståndsprocesser.

2. De process- och organisatoriska förändringar som myndigheten genomfört samt beskrivning hur dessa förändringar påverkat myndighetens förmåga att granska och kontrollera att fondbolag och fonder uppfyller kraven i samarbetsavtalet samt hur konsumentskyddet stärkts. Vidare beskrivs Pensionsmyndighetens vidtagna åtgärder i syfte att fortsätta att utveckla verksamheten för att säkerställa ett tryggt och mer hållbart fondtorg.

Redovisning av punkt 1 -

Fortsatt utredning av Falcon Funds Sicav Plc.

Falcon Funds Sicav p.l.c. ("Falcon") är ett fondföretag med säte på Malta. Falcons tre fonder "Falcon Aggressive Fund", "Falcon Balanced Fund" och "Falcon Cautious Fund" registrerades hos Pensionsmyndigheten under våren 2014 och blev valbara hos Pensionsmyndigheten under augusti 2014 inom ramen för premiepensionssystemet. I slutet av 2015 började Pensionsmyndigheten misstänka oegentligheter kring Falcon och vissa av fondernas investeringar i så kallade exchange traded instruments. Pensionsmyndigheten inledde en utredning med anledning av de misstänkta oegentligheterna. Utredningen pekar mot att fondandelsägarna har utsatts för ett omfattande bedrägeri och förskingring med internationella förgreningar samt ett stort antal inblandade personer. De belopp som kan ha förskingrats från fonderna uppgår till hundratals miljoner kronor. Den utredning som hittills genomförts samt den information som i dagsläget finns att tillgå avseende händelserna i Falcon, indikerar att ett stort antal finansiella instrument som fonderna har investerat i har visat sig helt sakna värde. Den maltesiska finansinspektionen, har utsett KPMG Malta ("KPMG") till "competent person" för Falcon. Inom ramen för KPMG:s uppdrag som competent person ingår bland annat att i samråd med Pensionsmyndigheten å Falcons vägnar vidta rättsliga åtgärder gentemot dem som bör ansvara för det som skett. Sedan KPMG slutligen likviderat fondens portfolio sommaren 2018 står det klart att fonden gjort förluster på minst 750 miljoner kronor. De huvudsakliga förlusterna har tagits i instrument som varit kopplade till de personer som misstänks ha initierat fonden och påverkat dess förvaltare till att investera i instrument där de kunnat förfoga över de investerade medlen. Detta förhållande utgör en klar indikation på att fonderna varit föremål för en grovt vårdslös förvaltning och att de varit utsatta för grov ekonomisk brottslighet. Pensionsmyndigheten överväger att inleda rättsliga processer mot flera olika individer och organisationer för att få skadestånd. Under 2018 har omfattande förberedelser för sådana processer vidtagits. Beträffande skadeståndet storlek pågår alltjämt utredning. Pensionsmyndigheten har gjort bedömningen att förfarandet utgör brottslig gärning och har anmält fondens företrädare till Ekobrottsmyndigheten, som har inlett en förundersökning avseende bland annat grov trolöshet mot huvudman. Flera av de misstänkta har haft hemvist i Storbritannien, varifrån de begärts utlämnade. I dom den 19 november 2018 beordrade Westminster Magistrates Court att samtliga misstänkta skulle utlämnas till Sverige. Vid detta tillfälle hade dock den misstänkte huvudmannen redan avvikit och befinner sig nu på okänd ort där han håller sig undan polisen. Vid ett eventuellt åtal kommer Pensionsmyndigheten sannolikt att biträda detta och yrka ersättning för skada pga. brott.

Likvidation av GFG Global Medium Risk Fund

Pensionsmyndigheten avregistrerade i december 2016 GFG Global Medium Risk Fund som förvaltades av den luxemburgbaserade förvaltaren Oppenheim Asset Management Financial Services S.A. Avregistreringen berodde på att personer med koppling till fonden marknadsfört densamma med olagliga metoder och att fondens

medel investerats på ett sätt som inte var i andelsägarnas intresse och som resulterat i stora förluster. Representant för säljbolaget, Lundstedt Fond & Finans AB, har via telefon kontaktat pensionssparare och har därefter, med hjälp av pensionsspararens inloggning via BankID på dennes "pensionssida" på Pensionsmyndighetens hemsida, genomfört ett fondbyte för pensionsspararen på dennes premiepensionskonto. Vanligen flyttades hela pensionsspararens innehav till GFG Global Medium Risk Fund. På detta sätt byggdes snabbt ett stort kapital upp i fondbolaget. Vid 2015 års utgång förvaltade fonden ca 1,1 miljarder kronor. Fondens kurs hade då minskat med ca 13 procent under året, trots att fonden har en medium riskprofil och trots att börsåret 2015 överlag slutade positivt. Även under 2016 backade fonden. Totalt sett förlorade fonden genom värdeförluster mer än 30 procent av insatta medel innan Pensionsmyndigheten beslutade att avregistrera den i december 2016. Vid avregistreringen betalades cirka 325 miljoner kronor av de då inestående medlemmen ut till Pensionsmyndigheten. Under 2017 nåddes en förlikning med fondens förvaltare och förvaringsinstitut som resulterade i att ytterligare 50 miljoner kronor betalades ut som skadestånd. Under 2018 har fonden trätt i likvidation och en första utbetalning av likvidationsbonusen har skett om strax över 290 miljoner kronor. Fonden har fortfarande några tillgångar kvar att avyttra innan likvidationen avslutas. Hittills har (tillsammans med förlikningsersättningen) cirka 90% av fondens värde vid avregistreringen återbetalats till spararna. Pensionsmyndigheten fortsätter att bevaka sin fordran i fondens likvidation och har gott hopp om att pensionsspararna ska få tillbaka nästan hela det belopp som fanns i fonden vid avregistreringen.

Rättsliga åtgärder mot Allra Asset Management med företrädare

Den 16 mars 2017 beslutade Pensionsmyndigheten efter en omfattande utredning att säga upp avtalet med Allra Asset Management SA, en del av Allra-gruppen, och att avregistrera bolagets fonder från premiepensionens fondtorg. Allra Asset Management SA ("Förvaltningsbolaget") har enligt Pensionsmyndighetens uppfattning vid förvaltningen av sina fyra SICAV-fonder i Luxemburg (Allra Strategi Modig, Allra Strategi Lagom, Allra Strategi Försiktig and Allra Strategi Ränta Modig) åsidosatt sina skyldigheter om att uteslutande tillvarata andelsägarnas intressen. Åsidosättandet har i huvudsak bestått i att Förvaltningsbolaget som ett led i sin portföljförvaltning av svenska pensionsmedel, investerat i ett antal s.k. warranter som emitterats av ett antal investmentbanker under 2015 och 2016. Investeringarna har inte genomförts via Förvaltningsbolaget, vilket hade varit det naturliga, utan genom ett systerbolag i Dubai, Allra Capital Markets Ltd ("Dubai-bolaget").

För nämnda warranter har fonderna fått betala premier till investmentbankerna om sammanlagt cirka 1,3 miljarder kr. Dubai-bolaget har i samband därmed uppburit betydande ersättningar direkt från investmentbankerna. För att säkerställa att Dubai-bolaget skulle få tillgodoräkna sig ersättningarna genomfördes ett antal riggade upphandlingar. Genom att göra dessa skentransaktioner via Dubai-bolaget, med begränsad insyn för såväl svenska fondandelsägare som tillsynsmyndigheten i Luxemburg, har Förvaltningsbolaget enligt Pensionsmyndighetens anlitade advokater således inte endast brutit mot lag och god sed i premiepensionssystemet utan även medvetet åsidosatt pensionsspararnas intressen. Brott föreligger enligt

Pensionsmyndighetens uppfattning också mot gällande regelverk om hantering och information om intressekonflikter samt regler om bästa orderutförande.

Pensionsmyndigheten stämde därför Allra under 2018 på ett belopp som motsvarar ca 190 miljoner kronor. Pensionsmyndigheten har gjort en polisanmälan. Ekobrottsmyndigheten har under 2018 valt att väcka åtal mot fyra företrädare för Allra. Dessa händelser avser dock ej transaktionerna under 2015-2016 utan tidigare händelser under 2012. Pensionsmyndigheten kommer biträda åtalet och yrka ersättning för skada pga. brott.

Angående Advisor Fondförvaltning AB

Den 7 juli 2017 beslutade Pensionsmyndigheten att införa ett köpstopp för fonden Advisor Världen. Bakgrunden till köpstoppet var att Advisor Fondförvaltning AB (nedan Advisor) av Patent- och marknadsdomstolen i två domar ålagts vite, tillsammans med att ett stort antal klagomål angående fondbolaget lämnats till Pensionsmyndighetens kundservice. Kundensynpunkterna rörde bland annat aggressiva säljmetoder.

Den 24 november 2017 sades samarbetsavtalet med Advisor Fondförvaltning upp på grund av att Pensionsmyndigheten bedömde att bolaget genom sitt agerande hade brutit mot samarbetsavtalet. Inlösen av fonden påbörjades i slutet av 2017. Innehaven var vid uppsägningen värderade till cirka 4,4 miljarder kronor. Den sista delen löstes in i oktober 2018 och delades ut till pensionsspararna i december 2018.

På grund av att Advisor Fondförvaltning efter uppsägningen hade invändningar mot inlösenorden fördröjdes inlösen. Pensionsmyndigheten har ställt krav på dröjsmålsränta på grund av den fördröjningen.

Angående Solidar Fonder AB och Solidar Sicav Global Fokus

Solidars fonder samt Solidar Sicav Global Fokus köpstoppades i december 2017. Anledningen var att myndigheten behövde utreda om fondbolagen följde det samarbetsavtal som finns för fondtorget. Pensionsmyndighetens utredning visade att Solidar hade brutit mot avtalet på flera punkter.

Samarbetsavtalet med Solidar Fonder sades upp den 24 april 2018 och bolagets åtta fonder avregistrerades från fondtorget. Samtidigt avregistrerades fonden Solidar Sicav Global Fokus. Skälet till detta var kopplingar mellan Solidar Fonder och Solidar Sicav-fonden som gjorde att även denna fond ansågs olämplig för fondtorget.

Vid uppsägningen hade cirka 67 000 sparare hela eller delar av sin premiepension i Solidars fonder och Solidar Sicav Global Fokus. Innehaven i fonderna var vid uppsägningen värderade till drygt 16 miljarder kronor. Fonden Solidar Sicav Global Fokus är under likvidation. Pensionsmyndigheten har fått en första likvidbetalning om 400 miljoner kronor, vilket innebär att en mindre del återstår att lösa in.

Inlösen av övriga fonder avslutades i juni 2018 och betalades ut till pensionsspararna kort därefter.

Pensionsmyndighetens utredning gav vid handen att Solidar vid flera tillfällen brutit mot samarbetsavtalet. Det handlade bland annat om ohanterade intressekonflikter och att bolaget inte handlat i pensionsspararnas intresse när man hanterat och investerat spararnas pensionsmedel. Solidar har dessutom fått allvarlig kritik från Finansinspektionen. Bolaget har överklagat Finansinspektionens beslut och målet pågår fortfarande i Förvaltningsrätten i Stockholm.

På grund av bland annat bristande efterlevnad av samarbetsavtalet anser Pensionsmyndigheten att myndigheten har rätt till ersättning. Pensionsmyndighetens utredning fortgår.

Redovisning av punkt 2

Fondtorsavdelningen bildades den 1 januari 2018.

Avdelningens överordnade mål för 2018 har varit att etablera den nya organisationsstrukturen och bygga den nya förmågan för att kunna utföra det uppdrag myndigheten fått för att stärka konsumentskyddet inom premiepensionen.

Den 1 november trädde den nya lagstiftningen i kraft innefattande skärpta krav för fondbolag att få ingå fondavtal och kunna erbjuda sina fonder på premiepensionens fondtorg. Avdelningen har under året arbetat med att förbereda myndigheten på detta genom att tillsammans med det strategiska projektet, Övergångsprojektet, arbeta fram ett nytt fondavtal, ansökningshandlingar för att få vara med på det nya fondtorget, vägledning samt processen för löpande granskning. Vidare har den initiala granskningsprocessen tagits fram. De nya lagreglerna har integrerats i fondavtalet. Utvecklingsarbetet har utförts i ett nära samarbete med samtliga avdelningar inom myndigheten.

Processer och rutiner för de arbetsuppgifter som redan tidigare utförts av Fondenheten har även reviderats och integrerats med de nya arbetsprocesserna.

I juni skickade vi brev till alla bolag som har fonder på fondtorget med information om att vi säger upp samarbetsavtalet. De gamla samarbetsavtalen med fondbolaget gäller till dess de ersätts med ett nytt efter godkänd ansökan. Alla befintliga bolag behöver därför ansöka på nytt om att behålla sina fonder på fondtorget.

De nya processerna innefattar att granska inkommande ansökningar, bedöma dessa, fatta beslut, hantera fondavgifter och att avregistrera fonder som inte längre kommer vara kvar på fondtorget. Även processer för löpande granskning av fondbolagen håller på att arbetas fram och planeras finnas på plats i början av 2019. Utbildning i det nya avtalet och de nya granskningsprocesserna har utförts och pågår inom avdelningen löpande under hösten.

De skärpta lagkraven innefattar också ett minimikrav på hållbarhetsarbete i fondernas kapitalförvaltning samt ett informationskrav som innebär att fondförvaltaren ska lämna information om sitt hållbarhetsarbete i fondförvaltningen till Pensionsmyndigheten. Som en del i vårt konsumentstärkande arbete gör vi det enklare för sparare att välja hållbart genom att göra hållbarhetsinformationen

tillgänglig i fondfaktabladet på externwebben. Hållbarhetsindikatorer för hållbarhetsvärde och koldioxidutsläpp för fonderna håller även på att upphandlas och kommer tillgängliggöras för spararna under första kvartalet 2019. En filtreringsfunktion på kategori för hållbarhetsfonder håller även på att tas fram.

Avdelningen har under året bemannats med de resurser och den kompetens som anses krävas för att kunna utföra det nya regeringsuppdraget. Avdelningen är fullt bemannad vid ingången till 2019. Cirka 10 nya medarbetare har anställts tillsvidare och ungefär lika många med tidsbegränsad anställning för att hantera granskningen av det stora antal ansökningar som förväntas inkomma innan årsskiftet. Huvuddelen av det initiala granskningsarbetet förväntas kunna slutföras under det första halvåret 2019.

Förändringsarbetet har genererat myndighetens förmåga att granska och kontrollera att fondbolag och fonder uppfyller kraven i fondavtalet samt att stärka konsumentskyddet. Avdelningen står nu redo för att ta emot och hantera nya ansökningar och utföra de uppgifter som följer de ändrade reglerna på fondtorget. I och med framtagandet och utvecklingen av den årligt löpande granskningen av fondbolag och fonder vidtas åtgärder i syfte att fortsätta att utveckla verksamheten för att säkerställa ett tryggt om mer hållbart fondtorg. Till stöd för det arbetet har processen för att hitta kontrollsignaler utvecklats. Arbetet med att hantera kundsynpunkter har effektiviserats, externa källor används för motpartsinformation och omvärldsbevakning har initierats, bl.a. via media, branschorganisationer och andra myndigheter.

En löpande samverkan har inletts med Finansinspektionen och Konsumentverket för att dela och bedöma kundsynpunkter samt möjliggöra vidtagandet av lämpliga åtgärder för att förbättra fondtorgsverksamheten och stärka konsumentskyddet. Inom ramen för LUS samarbetar Pensionsmyndigheten med FI och EBM för att minska risken för att fondtorget utsätts för brottslighet. Enheten fondinformation har under året etablerat samverkan med Fondbolagens förening för att förbättra fondinformationen samt för att hålla sig uppdaterad på vad som sker i branschen.

www.pensionsmyndigheten.se